

Replik

Lars Ängquist har haft vänligheten att belysa min artikel i Qvintensen 2010:1. Kärnan i hans synpunkter är att det finns flera ordinalskalor som alla är förenliga med en given ordning. Denna anmärkning är naturligtvis korrekt och självklar. Givet att man har en ordinalskala så konstruerar vi en ny genom att ta en godtycklig strikt växande funktion över denna. För att klargöra detta i exemplet så är det alltså fullt möjligt, även om vi använder samma beslutsregel, att det skulle vara bättre att amputera än att medicinera. Det framgår även ur grafen, där positivt förväntat värde motsvarar utfall då amputering är bättre än medicinering. Grafen uttrycker bl a resultatet av att beakta samtliga sannolikhets- och nyttofördelningar (detta då kontraktionen är 0). Man måste dock ansätta tämligen stora skillnader mellan värdena för att det verkligen skulle vara bättre att amputera. Det är detta som jag menar med stabiliteten i beslutet.

Vad det gäller extremerna i detta exempel så är det ju så att om man t ex uppfattar risken för död som helt avgörande för beslutet och att man till varje pris strävar att minimera denna, så bör man som Lars Ängquist påpekar välja amputation eftersom ju denna minimerar just dödsrisken. Å andra sidan är det bättre att välja medicinering om värdet av bli helt frisk är helt avgörande för personen som ska behandlas. Om man inte har dessa starka preferenser åt något håll, men man ändå har en tydlig uppfattning vad det gäller skillnaderna mellan utfallen så bör man naturligtvis ange detta i modellen för att se vad utfallet då blir. Då kan man göra ett starkare antagande om ordningen än att bara säga att helt frisk är bättre än amputering som i sin tur är bättre än död. Men poängen i det hela är bara att man inte ska ange utsagor som man inte är säker på, utan först ska man se var den svagare situationen leder till. Man kan ju även tänka sig många situationer där man inte kan ange en total ordning över konsekvensmängden. Då bör man inte göra detta heller innan man förstår vilken information som man behöver.

I detta kallbrandsexempel så var förutsättningen att patienten inte har mer information än bara en rangordning av konsekvenserna. Givet att det inte finns mer information tillgänglig och att beslutet måste fattas under dessa omständigheter så blir det mycket svårt att hävda att amputation skulle vara ett bättre alternativ. Men om man har mer information av den art som Lars Ängquist exemplifierar i sin artikel så kommer naturligtvis saken i ett annat läge och då räknar man på detta istället. För den som vill pröva såväl olika beslutsregler som sannolikhets- och värdeutsagor under olika kriterier för detta och andra beslutsproblem så rekommenderas det att man gratis laddar ner programmet DecideIT från http://www.preference.nu/site_en/download.php.

LOVE EKENBERG, STOCKHOLMS UNIVERSITET